महात्मा गांधी अंतरराष्ट्रीय हिंदी विश्वविद्यालय, वर्धा
(संसद द्वारा पारित अधिनियम 1997, क्रमांक 3 के अंतर्गत स्थापित केंद्रीय विश्वविद्यालय)
जनसंपर्क कार्यालय
PUBLIC RELATIONS OFFICE

हिंदी विश्वविद्यालय के रिद्धपुर केंद्र पर मराठी भाषा गौरव दिवस पर राष्ट्रीय संगोष्ठी का आयोजन

मराठी भाषा व साहित्य ज्ञान का समृद्ध खजाना- प्रो. कुमुद शर्मा

वर्धा, 27 फरवरी 2026 : महात्मा गांधी अंतरराष्ट्रीय हिंदी विश्वविद्यालय की कुलपति प्रो कुमुद शर्मा ने कहा कि अभिजात मराठी भाषा महाराष्ट्र की सांस्कृतिक धरोहर है। मराठी भाषा का साहित्य सृजनशील है। मराठी भाषा व साहित्य में ज्ञान का समृद्ध खजाना है।

महात्मा गांधी अंतरराष्ट्रीय हिंदी विश्वविद्यालय के सर्वज्ञ श्री चक्रधर स्वामी मराठी भाषा तथा तत्वज्ञान अध्ययन केंद्र, रिद्धपुर, अमरावती द्वारा मराठी भाषा गौरव दिवस पर 'अभिजात मराठी भाषा व साहित्य : धरोहर और संवर्धन' विषय पर आयोजित राष्ट्रीय संगोष्ठी के उद्घाटन सत्र के अध्यक्षीय उद्बोधन में कुलपति प्रो. कुमुद शर्मा ने अपने विचार मराठी भाषा में व्यक्त किए। कार्यक्रम के मुख्य अतिथि विश्वविद्यालय के आवासीय लेखक प्रो. भूषण भावे थे। इस अवसर पर एसोशिएट प्रोफेसर डॉ. राजेश लेहकपुरे, रिद्धपुर केंद्र की प्रभारी तथा एसोशिएट प्रोफेसर डॉ. नीता मेश्राम की उपस्थित थी। अपने उद्बोधन में कुलपति प्रो. कुमुद शर्मा ने कहा कि हम सभी भाग्यशाली है जिन्हें आज जहां मराठी भाषा गौरव दिवस मनाने का भाग्य मिला वहाँ मराठी का प्रथम ग्रंथ लीळाचरित्र का निर्माण हुआ। उन्होंने इस अवसर पर कवि श्रेष्ठ विष्णु वामन शिरवाड़कर की कविता की कुछ पंक्तियां प्रस्तुत की। भाषा की विशेषता के संदर्भ में उन्होंने कहा की भारत बहूभाषिक देश है। सभी भारतीय भाषाएं हमारा स्वाभिमान है। सभी भाषा की शब्द रचना भिन्न होने के बावजूद भी सभी भाषा में निर्माण हुए साहित्य, भाषा, संस्कृति व परंपरा का आपस में गहरा संबंध है। भाषा अपने अस्तित्व का अभिन्न अंग है व संस्कृति का आधार मानी जाती है।

प्रमुख अतिथि प्रो. भूषण भावे ने कहा कि मराठी भाषा में अनेक बोलियां हैं लेकिन केवल मराठी बोली भाषा तक सीमित नहीं रहनी चाहिए। मराठी का अस्तित्व बनाए रखने के लिए उसे डिजिटल भाषा के रूप में विकसित करने की आवश्यकता है। इसके लिए सभी को सामूहिक प्रयास करने की आवश्यकता है। सामूहिक प्रयासों में स्वयं का हस्ताक्षर मराठी में करने की शुरुआत होनी चाहिए। सभी ने अपना मराठी भाषा का लेखन कार्य डिजिटल प्लेटफ़ार्म पर साझा करने से भाषा का विकास व उसका ज्ञान-भाषा के रूप में विकास होगा।

केंद्र में भाषा संवर्धन सप्ताह के अंतर्गत विविध प्रतियोगिताओं का आयोजन किया था, जिसमें निबंध प्रतियोगिता में प्रथम पुरस्कार यश सुनीलपंत भोकरे को तथा द्वितीय पुरस्कार रूपाली उमेश कडु को और तृतीय पुरस्कार वैष्णवी रामसिंग गौतम को प्रदान किया गया। मराठी शुद्ध लेखन प्रतियोगिता में प्रथम पुरस्कार आर्यन विजयराव उंदीरवाडे को तथा द्वितीय पुरस्कार कांचन किरणराव श्रीराव और तृतीय पुरस्कार अंकिता अजयराव देशमुख को प्रदान किया गया। मराठी स्व-लिखित कविता प्रतियोगिता में प्रथम पुरस्कार प्राजक्ता अजयराव देशमुख को तथा द्वितीय पुरस्कार अंकिता अजयराव देशमुख को और तृतीय पुरस्कार सलोनी गजाननराव गवई को प्रदान किया गया। भाषण प्रतियोगिता में प्रथम पुरस्कार दिनेश गोहत्रे को तथा द्वितीय पुरस्कार प्राजक्ता देशमुख को और तृतीय पुरस्कार कुनाल हरणे को प्रदान किया गया। वाद-विवाद प्रतियोगिता में प्रथम पुरस्कार प्राजक्ता देशमुख को तथा द्वितीय पुरस्कार कांचन किरणराव श्रीराव को और तृतीय पुरस्कार अभय डोंगर प्रदान किया गया। सभी विजेताओं को कुलपति प्रो. कुमुद शर्मा के द्वारा पुरस्कार प्रदान किया गया। उदघाटन सत्र में अतिथियों का परिचय व स्वागत एसोशिएट प्रोफेसर डॉ. राजेश लेहकपुरे ने किया तथा

प्रास्ताविक रिद्धपुर केंद्र की प्रभारी तथा एसोशिएट प्रोफेसर डॉ. नीता मेश्राम ने किया। संचालन शोध अनुषंगी श्री चक्रधर कोठी ने किया तथा शोध सहायक डॉ. मनोज मुनेश्वर ने धन्यवाद ज्ञापित किया।

उद्घाटन सत्र के उपरांत 'अभिजात मराठी भाषा व साहित्य : धरोहर और संवर्धन' विषय पर प्राध्यापक व शोधार्थी द्वारा शोध पत्र प्रस्तुत किए गए। जिसमें प्रथम सत्र के सत्राध्यक्ष के रूप में श्रीमती नरसम्मा कला, वाणिज्य व विज्ञान महविद्यालय के मराठी विभाग प्रमुख प्रो. अण्णा वैद्य उपस्थित रहेंगे। इस सत्र का संचालन अनुवादक डॉ. नितिन रामटेके तथा धन्यवाद ज्ञापन अनुवादक डॉ. स्वप्निल मून के द्वारा किया गया। दूसरे तकनीकी सत्र के सत्राध्यक्ष विश्वविद्यालय के मराठी विभाग के सहायक प्रोफेसर डॉ. संदीप सपकाले ऑनलाइन माध्यम से उपस्थित थे। इस सत्र का संचालन शोध अनुषंगी श्री विशाल हिवरखेडकर तथा धन्यवाद ज्ञापन अनुवादक डॉ. स्वप्निल मून के द्वारा किया गया। समापन सत्र की अध्यक्षता संत गाडगे महाराज कॉलेज हिंगणा के मराठी विभागाध्यक्ष प्रो. गणेश चव्हाण ने की। सत्र प्रमुख अतिथि के रूप में डॉ. आंबेडकर इंस्टीट्यूट ऑफ सोशलवर्क नागपूर के प्रभारी प्राचार्य डॉ. सुरेश वर्धे तथा विशेष अतिथि के रूप में महात्मा फुले कला, वाणिज्य व विज्ञान सीतारामजी चौधरी महाविद्यालय, वरुड डॉ. चत्रभुज कदम की उपस्थिति थी। सत्र का संचालन अनुवादक डॉ. नितिन रामटेके ने किया तथा शोध सहायक डॉ. मनोज मुनेश्वर ने आभार ज्ञापित किया। संगोष्ठी में प्राध्यापक महेश राठोड, भूषण शिरभाते, निखिल गजभिये, रवीन्द्र ठाकरे , शोधार्थी व विद्यार्थी बड़ी संख्या में उपस्थित थे।

महात्मा गांधी अंतरराष्ट्रीय हिंदी विश्वविद्यालय, वर्धा
(संसद द्वारा पारित अधिनियम 1997, क्रमांक 3 के अंतर्गत स्थापित केंद्रीय विश्वविद्यालय)
जनसंपर्क कार्यालय
PUBLIC RELATIONS OFFICE

मराठी :

हिंदी विद्यापीठाच्या रिद्धपूर केंद्रात मराठी भाषा गौरव दिनी राष्ट्रीय परिसंवाद

मराठी भाषा आणि साहित्य ज्ञानाचा समृद्ध खजिना - प्रो. कुमुद शर्मा

वर्धा, 27 फेब्रुवारी 2026 : अभिजात मराठी भाषा ही महाराष्ट्राची सांस्कृतिक वारसा आहे. मराठी साहित्य हे सर्जनशील आहे. मराठी भाषा आणि साहित्यात ज्ञानाचा समृद्ध खजिना आहे, असे वक्तव्य महात्मा गांधी आंतरराष्ट्रीय हिंदी विद्यापीठ, वर्धा च्या कुलगुरू प्रा. कुमुद शर्मा यांनी केले.

सर्वज्ञ श्रीचक्रधर स्वामी मराठी भाषा आणि तत्वज्ञान अभ्यास केंद्र, रिद्धपूर, अमरावती द्वारा मराठी भाषा गौरव दिनानिमित्त आयोजित 'अभिजात मराठी भाषा आणि साहित्य: वारसा आणि संवर्धन' या एकदिवसीय राष्ट्रीय परिसंवादाच्या उद्घाटन सत्रात कुलगुरू प्रो. कुमुद शर्मा यांनी मराठीत आपले विचार व्यक्त केले. विश्वविद्यालयाचे निवासी लेखक प्रो. भूषण भावे प्रमुख पाहुणे म्हणून उपस्थित होते. या प्रसंगी रिद्धपूर केंद्राचे प्रभारी असोशिएट प्रोफेसर डॉ. राजेश लेहकपुरे आणि असोशिएट प्रोफेसर डॉ. नीता मेश्राम उपस्थित होते. आपल्या भाषणात कुलगुरू प्रो. कुमुद शर्मा म्हणाल्या की, आज आपण सर्वजण भाग्यशाली आहोत कारण आपण मराठी भाषा गौरव दिन जेथे साजरा करीत आहोत, तेथे पहिला मराठी ग्रंथ 'लीळाचरित्र' तयार झाला. त्यांनी या प्रसंगी प्रसिद्ध कवी विष्णू वामन शिरवाडकर यांच्या कवितेतील काही ओळी सादर केल्या. भाषेच्या वेगळेपणाबद्दल त्या म्हणाल्या की, भारत हा बहुभाषिक देश आहे. सर्व भारतीय भाषा आपला अभिमान आहेत. सर्व भाषांमध्ये वेगवेगळी शब्दरचना असूनही, सर्व भाषांमध्ये निर्माण झालेले साहित्य, भाषा, संस्कृती आणि परंपरा एकमेकांशी खोलवर जोडलेल्या आहेत. भाषा ही आपल्या अस्तित्वाचा अविभाज्य भाग आहे आणि ती संस्कृतीचा पाया मानली जाते.

कार्यक्रमाचे प्रमुख पाहुणे प्रा. भूषण भावे यांनी आपल्या भाषणात सांगितले की, मराठीमध्ये अनेक बोली आहेत, परंतु ती केवळ मराठी बोलींपुरती मर्यादित राहू नये. मराठीचे अस्तित्व टिकवण्यासाठी ती डिजिटल भाषा म्हणून विकसित करणे आवश्यक आहे. यासाठी सर्वांकडून सामूहिक प्रयत्नांची आवश्यकता आहे. सामूहिक प्रयत्नांची सुरुवात मराठीत स्वतःच्या नावाने स्वाक्षरी करून झाली पाहिजे. डिजिटल प्लॅटफॉर्मवर आपले मराठी लेखन शेअर केल्याने भाषेचा विकास आणि ज्ञान वाढेल असेही ते म्हणाले.

भाषा संवर्धन सप्ताहात विविध स्पर्धांचे आयोजन करण्यात आले होते. निबंध स्पर्धेत यश सुनीलपंत भोकरे यांना प्रथम, रूपाली उमेश कडू यांना द्वितीय आणि वैष्णवी रामसिंग गौतम यांना तृतीय पुरस्कार प्रदान करण्यात आला. मराठी शुद्ध लेखन स्पर्धेत आर्यन विजयराव उंदीरवाडे यांना प्रथम, कांचन किरणराव श्रीराव यांना द्वितीय आणि अंकिता अजयराव देशमुख यांना तृतीय पुरस्कार प्रदान करण्यात आला. मराठी स्वलिखित कविता स्पर्धेत प्राजक्ता अजयराव देशमुख यांना प्रथम, अंकिता अजयराव देशमुख यांना द्वितीय आणि सलोनी गजाननराव गवई यांना तृतीय पुरस्कार प्रदान करण्यात आला. भाषण स्पर्धेत दिनेश गोहत्रे यांना प्रथम, प्राजक्ता देशमुख यांना द्वितीय आणि कुणाल हरणे यांना तृतीय पुरस्कार प्रदान करण्यात आला. वादविवाद स्पर्धेत प्राजक्ता देशमुख यांना प्रथम, कांचन किरणराव श्रीराव यांना द्वितीय आणि अभय डोंगर यांना तृतीय पुरस्कार प्रदान करण्यात आला. सर्व विजेत्यांना कुलगुरू प्रा. कुमुद शर्मा यांच्या हस्ते बक्षिसे प्रदान करण्यात आली. उद्घाटन सत्रात अतिथींचा परिचय आणि स्वागत एसोसिएट प्रोफेसर डॉ. राजेश लेहकपुरे यांनी केले आणि प्रास्ताविक रिद्धपूर केंद्राच्या प्रभारी एसोसिएट प्रोफेसर डॉ. नीता मेश्राम यांनी केले. उद्घाटन सत्राचे संचालन संशोधन सहाय्यक चक्रधर कोठी यांनी केले आणि आभार संशोधन सहाय्यक डॉ. मनोज मुनेश्वर यांनी मानले.

उद्घाटन सत्रानंतर दुसऱ्या प्राध्यापक आणि संशोधकांनी 'अभिजात मराठी भाषा आणि साहित्य: वारसा आणि संवर्धन' या विषयावर संशोधन निबंध सादर केले. श्रीमती नरसंम्मा कला, वाणिज्य आणि विज्ञान महाविद्यालयाच्या मराठी विभागाचे प्रमुख प्राध्यापक

पोस्ट हिंदी विश्वविद्यालय, गांधी हिल्स, वर्धा-442001 (महाराष्ट्र), भारत
ई-मेल/E-mail: pro.mgahv@hindivishwa.ac.in वेबसाइट/Website: www.hindivishwa.org
दूरभाष : +91-7152-252651 मोबाइल/Mobile : 9960562305

अण्णा वैद्य पहिल्या सत्राचे अध्यक्षपद भूषवले. या सत्राचे सूत्रसंचालन अनुवादक डॉ. नितीन रामटेके यांनी केले आणि आभार प्रदर्शन अनुवादक डॉ. स्वप्नील मून यांनी केले. दुसऱ्या तांत्रिक सत्राचे अध्यक्ष विद्यापीठाच्या मराठी विभागाचे सहाय्यक प्राध्यापक डॉ. संदीप सपकाळे होते. या सत्राचे संचालन संशोधन सहयोगी विशाल हिवरखेडकर यांनी केले तर आभार प्रदर्शन अनुवादक डॉ. स्वप्नील मून यांनी केले. राष्ट्रीय परिसंवादाच्या समारोप सत्राचे अध्यक्षस्थान संत गाडगे महाराज महाविद्यालय, हिंगणा येथील मराठी विभागाचे प्रमुख प्राध्यापक गणेश चव्हाण यांनी भूषवले. या सत्राचे अध्यक्षपद नागपूर येथील डॉ. आंबेडकर सामाजिक कार्य संस्थेचे प्रभारी प्राचार्य डॉ. सुरेश वर्धे यांनी भूषवले आणि विशेष पाहुणे म्हणून सीतारामजी चौधरी महाविद्यालय, वरुड येथील महात्मा फुले कला, वाणिज्य आणि विज्ञान शाखेचे प्राध्यापक डॉ. चत्रभुज कदम यांनी भूषवले. या सत्राचे संचालन अनुवादक डॉ. नितीन रामटेके यांनी केले आणि आभार प्रदर्शन संशोधन सहाय्यक डॉ. मनोज मुनेश्वर यांनी केले. या परिसंवादात प्राध्यापक, महेश राठोड, भूषण शिरभाते, निखिल गजभिये, रवींद्र ठाकरे, संशोधक आणि विद्यार्थी मोठ्या संख्येने उपस्थित होते.

नमस्कार !
मा. संपादक/संवाददाता महोदय, कृपया संलग्न समाचार को प्रकाशित कर अनुगृहीत करने का कष्ट करें।
सादर धन्यवाद।